

УДК 343.1

*Мокрицька І. Я.**старший викладач кафедри**галузевих правових наук**факультету правничих наук**(Національний університет**«Києво-Могилянська академія»)*

**ДОСТУПНІСТЬ ПРАВОСУДДЯ ЯК ШЛЯХ ДО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ
АСПЕКТ**

Здійснення в Україні демократичних перетворень на основі розвитку громадянського суспільства, посилення прав та свобод людини, розбудови демократичної, соціальної та правової держави[1, с.3-5], передбачає за необхідне якісне та системне реформування судової гілки влади. Принагідно зауважити, що слідуючи міжнародному та національному досвідові, призначення судової гілки влади, насамперед, означає здійснення контролю за дотриманням прав та свобод особи, забезпечення правопорядку на законності. Як відомо, згідно ст.3 Конституції України[2] людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності

© Мокрицька І. Я., 2015

© Національний університет «Острозька академія», 2015

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

держави. До того ж, саме утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. У юридичній літературі підкреслюється, що лише формальне проголошення прав і свобод людини не має суттєвої практичної значущості без наявності правового механізму забезпечення цих прав і свобод, без розвиненої системи конституційних та інших правових, у першу чергу процесуально-правових, гарантій їх реалізації[3, с.3]. Таким чином, розбудова новітньої моделі демократичної держави має ґрунтуватися виключно на забезпеченні прав та свобод людини, гарантій їх реалізації. У цьому контексті, важливого значення набувають проблеми забезпечення їх ефективної правової охорони та захисту. Насамперед йдеться про механізми судової правової охорони та захисту, враховуючи те, що це одне із пріоритетних завдань судової гілки влади. Доречно наголосити, що у відповідності до ст.124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, а делегування їх функцій, а також привласнення іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Крім того, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Універсальність повноважень судової гілки влади, тісно пов'язана із доступністю до правосуддя, оскільки це є ключовою умовою належного її функціонування. Разом із тим, враховуючи перехідний етап розвитку суспільства та держави, проблема забезпечення доступності до правосуддя залишається чи не найбільш важливою для подальшого реформування та оптимізацію судової гілки влади, якісне та системне виконання покладених на них завдань та функцій.

Принагідно підкреслити, що доступність права являє собою систему організаційно-правових та інших заходів органів державної влади та інших учасників суспільних відносин, щодо створення належних умов

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

користування кожною особою правом, у тому числі здатністю розуміти та свідомо пізнавати правові вимоги, використовувати закріплені за нею права і виконувати покладені на неї обов'язки з метою підвищення рівня культурно-правового розвитку кожної людини[4, с.7]. Достатньо предметного значення питання доступності до правосуддя набувають у кримінальному процесі, виходячи із спрямованості на гарантування усім його учасникам створення належних умов для повної і безперешкодної реалізації їхніх законних прав та інтересів[5, с.8]. Доречно нагадати, що відповідно до ст.2 Кримінального процесуального кодексу України (далі - «КПК України») [6] завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Тобто питання дотримання прав та інтересів у кримінальному провадженні є визначальним. Також на це вказує система засад (принципів) кримінального провадження, до яких, передусім, відносяться: верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; публічність тощо.

Характеризуючи стан доступності до правосуддя у кримінальному процесі, слід звернути увагу на наступні чинники, які не сприяють його

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

адекватному реформуванню: 1) не відповідність сучасній стратегії держави на забезпечення новітньої моделі судової гілки влади, з урахування міжнародних та європейських стандартів кримінального судочинства; 2) не реформованість судової гілки влади, невідповідність стану розвитку суспільства; 3) неналежне забезпечення та неузгодженість права на справедливий суд та права на судовий захист у кримінальному процесі; 4) складність та суперечливість права на судовий захист у кримінальному процесі через недостатню прозорість та дієвість механізмів звернення до суду, судового розгляду та вирішення справ по суті; 5) складність та суперечливість права на правову допомогу у кримінальному процесі через відсутність ефективного цього інституту; 6) відсутність належних механізмів імплементації міжнародних та європейських стандартів судочинства; 7) відсутність належного, прозорого та ефективного кримінального процесуального законодавства, яке має орієнтуватись міжнародних, демократичних стандартах, що передбачають пріоритетність прав та свобод людини; 8) відсутність доступності та прозорості судових рішень у кримінальному процесі, механізмів їх оскаржень. Суттєвим кроком на шляху розв'язання зазначених проблем, забезпечення доступу до правосуддя стало ухвалення 12 лютого цього року Верховною Радою України Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд»[7]. Разом із тим, належна, неупереджена та системна оцінка наслідків впливу цього Закону на реалістичність забезпечення права на справедливий суд, можлива за умови належного вивчення і дослідження практики його застосування.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження проблем доступності правосуддя у кримінальному процесі через призму права особи на судовий захист в умовах сьогодення. У юридичній літературі

▪ Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

проблеми доступності до правосуддя у кримінальному процесі досліджувались у працях таких вчених-юристів як: Ю. П. Аленін, В.І. Галаган, О.П. Герасимчук, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, О.В. Капліна, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, В.Т. Маляренко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький В.О. Попелюшко, О.Г. Шило, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та інші. Наголошуючи на суттєвих наукових досягненнях цих та інших вчених у розвиток теорії кримінального процесуального права, доступності до правосуддя, буде доречним підкреслити, що порушена у статті проблематика набуває важливого значення, особлива на сучасному етапі проведення судово-правової реформи через призму оптимізації права на судовий захист у кримінальному процесі.

В умовах демократичного спрямування розвитку суспільства і держави, особливого значення набуває право на судовий захист як одне із основоположних прав людини, що гарантується на міжнародному та національному рівнях. Відповідно до ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. При цьому, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Правова природа права на судовий захист пов'язана із доступністю до правосуддя. І.М. Жаровська наголошує, що доступ до правосуддя як складова доступності права охоплює досить широкий спектр заходів та засобів, які забезпечують можливість особі або іншому суб'єкту безперешкодно звернутись до органів правосуддя та отримати захист свого права[4, с.11]. Також у юридичній літературі підкреслюється, що доступність правосуддя належить до інституційних принципів, які стосуються організації й діяльності судової влади в цілому. Вони відіграють роль системоутворюючих чинників, що виражають сутність

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

судової влади та її призначення в суспільстві, служать фундаментом, на якому ґрунтується устрій судової системи і процедура вирішення судом юридично значущих справ[8, с. 13].

Слід підкреслити, що доступність правосуддя є невід'ємним атрибутом правової держави. У цьому розумінні, чітке і недвозначне законодавче врегулювання суспільних відносин, що пов'язані з правами особи, — це необхідна передумова додержання відповідних прав, а в разі їх порушення — запорука санкціонованого та регламентованого державою захисту. Повною мірою це стосується і гарантій реалізації права на звернення до суду, невід'ємною складовою якого є доступ до правосуддя. Реальне забезпечення доступу до правосуддя залишатиметься, найімовірніше, бажаним результатом, своєрідним «дорогоказом» на шляху до подальшої демократизації системи судочинства. Можна погодитися із думкою О. Шило, що особливе місце у розвитку держави посідає суд як єдиний орган державної влади, основним призначенням якого є здійснення правосуддя. Проте погляд на правосуддя виключно як на вирішення судом справи по суті в сучасних умовах вже не може бути визнаний таким, що відповідає ролі суду в демократичній державі[9, с.203-206].

Буде доречним підкреслити, що доступність до правосуддя у кримінальному процесі пов'язана із реалізацією у ньому основоположних принципів розвитку суспільства та держави, які мають чітко виражений конституційно-правовий характер (наприклад, принцип верховенства права, законності, рівності перед законом тощо). Впровадження загальнолюдських принципів (засад) у кримінальний процес, передбачає його адекватність до потреб та інтересів суспільства та держави, виходячи із змісту покладених на них завдань, функцій та повноважень.

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

За змістом КПК України кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. При цьому, принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Варто зауважити, що з правової точки зору, доступність до правосуддя можливо розглядати лише через призму взаємодії із практикою Європейського суду з прав людини як складової забезпечення належного правосуддя. Як відомо, право на судовий захист як складова доступності до правосуддя входить до переліку тих прав, що захищаються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод[10]. Виходячи з цього, слід проаналізувати, які елементи цього права з позиції практики Європейського суду з прав людини є обов'язковими та яке тлумачення цим елементам надає Суд. Ст.6 Конвенції закріплює право на справедливий суд. У ч.1 цієї статті встановлено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. При цьому, слід зауважити, що судові рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

Виходячи з конструкції ч.1 ст.6 Конвенції, можна зробити висновок, що у ній закріплено такі елементи права на судовий захист: 1) право на розгляд справи; 2) справедливість судового розгляду; 3) публічність розгляду справи та проголошення рішення; 4) розумний строк розгляду справи; 5) розгляд справи судом, встановленим законом; 6) незалежність і безсторонність суду; 7) право на розгляд справи означає право особи звернутися до суду та право на те, що його справа буде розглянута та вирішена судом. При цьому, особі має бути забезпечена можливість реалізувати вказані права без будь-яких перепон чи ускладнень. Здатність особи безперешкодно отримати судовий захист є змістом поняття доступу до правосуддя[11, с.359].

Норми КПК України у ст.9, передбачають, що під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства. У контексті організації правосуддя у кримінальному процесі, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. Важливо зауважити, що закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу. При здійсненні кримінального провадження не

▪ Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

може застосовуватися закон, який суперечить цьому Кодексу. У разі якщо норми цього Кодексу суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, застосовуються положення відповідного міжнародного договору України. У свою чергу, кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Також доступність до правосуддя у кримінальному процесі означає рівність процесуальних сторін перед законом. З правової точки зору, слідуючи положенням ст.10 КПК України варто підкреслити, що не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками. У випадках і порядку, передбачених цим Кодексом, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями. В основі юридичних гарантій лежить нормативне закріплення, тобто специфічний комплекс норм з організаційним та процесуальним забезпеченням. У юридичній літературі наголошується на тому, що в нормах передбачаються не лише можливості особи, компетенція органів і посадових осіб, а й наявність відповідних інституцій, їх структури, функцій, а також процедур, які можуть використовуватися для забезпечення прав[12, с.15].

Крім того, згідно ст.21 КПК України кожному гарантується право на справедливий розгляд та вирішення справи в розумні строки незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону. При цьому, вирок та ухвала суду, що набрали законної сили в порядку, визначеному цим

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

Кодексом, є обов'язковими і підлягають безумовному виконанню на всій території України. Норми Кодексу передбачають, що кожен має право на участь у розгляді в суді будь-якої інстанції справи, що стосується його прав та обов'язків, у порядку, передбаченому цим Кодексом. Якщо інше не передбачено цим Кодексом, здійснення кримінального провадження не може бути перешкодою для доступу особи до інших засобів правового захисту, якщо під час кримінального провадження порушуються її права, гарантовані Конституцією України та міжнародними договорами України.

Таким чином, у контексті даного дослідження, буде справедливим підкреслити, що доступність до правосуддя у кримінальному процесі означає: 1) забезпечення чіткості, прозорості та доступності правосуддя у кримінальному процесі, із урахуванням європейських та міжнародних стандартів; 2) визначальність та пріоритетність прав та свобод людини у кримінальному процесі (реалізація принципу верховенства прав та свобод людини); 3) безперешкодність, доступність та прозорість права на судовий захист; 4) безперешкодність, доступність та прозорість кримінального процесуального законодавства, виходячи із стану розвитку суспільства та держави, з урахуванням міжнародних та європейських стандартів; 5) доступність та безбар'єрність механізмів реалізації, гарантування та правової охорони права на судовий захист; 6) безбар'єрність, прозорість та доступність звернення до суду у кримінальному процесі; 7) прозорість та доступність кримінального провадження; 8) безбар'єрність, прозорість та доступність процесуальних рішень у кримінальному процесі; 9) безбар'єрність, прозорість та доступність процедур оскарження процесуальних рішень у кримінальному процесі; 10) безбар'єрність, прозорість та доступність процедур виконання процесуальних рішень у

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

кримінальному процесі; 11) наявність громадського контролю на усіх стадіях кримінального провадження.

Враховуючи вищезазначене, одним із основоположних напрямів якісного та системного реформування кримінального процесуального законодавства видається: 1) посилення доступності до правосуддя у кримінальному процесі; 2) забезпечення визначальності прав та свобод людини під час кримінального провадження; 3) поглиблення механізмів реалізації та гарантування права на справедливий суд; 4) підвищення ефективності права на судовий захист через посилення дієвості, доступності та прозорості механізмів реалізації, гарантування та правової охорони, виходячи із необхідності поєднання гармонійних відносин суспільства та держави з питань дотримання встановленого режиму законності та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Тацій В. Людина і правова держава: проблеми взаємовідносин і взаємодії / В. Тацій // Вісник Академії правових наук України. 2008 р. №2(53). - Х. : Право, 2008. - С. 3-12.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
3. Попелюшко В.О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / В.О. Попелюшко ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2009. — 38 с.
4. Жаровська І.М. Доступність права: теоретико-правові проблеми: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І.М. Жаровська ; Нац. юрид. акад. ім. Я.Мудрого. — Х., 2006. — 20 с.

▪ Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

5. Кримінально-процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. За заг. ред.. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка. Вид. п'яте, перероблене та доповнене. – К.: Юрисконсульт, КНТ. – 2008. – 896с.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року №4651-VI//Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №9-13. – Ст.88. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 року №192-VIII// Відомості Верховної Ради України. – 2015. – №18-20. – Ст.132.

7. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / О.М. Овчаренко ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2007. — 20 с.

8. Шило О. Судовий захист як вид державного захисту прав і законних інтересів людини в правовій державі / О. Шило // Вісник Академії правових наук України. 2006 р. №2 (45). - Х. : Право, 2006. - С. 203-213.

9. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: Конвенція від 04.11. 1950р.// Урядовий кур'єр від 17.11.2010р.,№215.

10. Трегубов Е.Л. Право на справедливий суд у практиці Європейського суду з прав людини // Форум права. — 2010. — № 1. — С. 358—363.

11. Герасимчук О.П. Диспозитивність та її реалізація потерпілим у кримінальному судочинстві України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О.П. Герасимчук ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 20 с.

Мокрицька І. Я.

Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.

захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект

У статті, відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України та міжнародних стандартів, розглянуто науково-теоретичне обґрунтування доступності правосуддя, що є своєрідним «дороговказом» для забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі.

Ключові слова: доступність правосуддя, право на судовий захист, справедливий суд, кримінальне провадження, демократична держава.

Мокрицька І. Я.

В статье, в соответствии с новым Уголовным процессуальным кодексом Украины и международных стандартов, рассмотрено научно-теоретическое обоснование доступности правосудия, которое является своеобразным «путеводителем» для обеспечения права на судебную защиту в уголовном процессе.

Ключевые слова: доступность правосудия, право на судебную защиту, справедливый суд, уголовное производство, демократическое государство.

Mokrytska I. Y.

In the article, under the new Criminal Procedure Code of Ukraine and international standards are considered scientific theoretical foundation of access to justice, which is a kind of "pointer" to ensure the right to judicial protection in criminal proceedings.

Key words: access to justice, the right to judicial protection, a fair trial, criminal proceedings, democratic state.

-
- Доступність правосуддя як шлях до забезпечення права на судовий захист у кримінальному процесі: науково-теоретичний аспект / І. Я. Мокрицька // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15miynta.pdf>.